

Dünyada kitlesel açık çevrimiçi dersler ve açık eğitim*

Yrd.Doç.Dr. Mehmet FIRAT^a

^a Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Eskişehir, Türkiye 26470

Özet

İnternet'in açık ve uzaktan öğretimde kullanılmasında yeni bir aşama olarak değerlendirilen Kitlesel Açık Çevrimiçi Dersler (Massive Open Online Course-MOOC) ve yaygın anlamıyla açık öğretim, editörlüğünü Curtis J. Bonk, Mimi Miyoung Lee, Thomas C. Reeves ve Thomas H. Reynolds'ın yaptığı bu kitabın iki temel odağını oluşturmaktadır. 356 sayfalık bu başvuru kaynağı sekiz ana bölüm ve 29 alt bölümden oluşmaktadır. Dünyanın farklı ülkelerinden çeşitli kuruluşların deneyimleri ve katkılarıyla hazırlanan bu kitapta açık öğretimin doğasında yatan küresellik nosyonu ışığında MOOC'ların dünü, bugünü ve geleceği ele alınmıştır. Eğitimde açıklık, tasarım ve androgoji/pedagojiden ödün vermeden iyi yapılandırılmış MOOC'ların ICT'lerin sunduğu zenginliklerin karmaşıklık ve düzensizliğe dönüşmesini engelleyebileceği görüşü kitabın ana temasını oluşturmaktadır. Bu incelemenin sonunda, kitaptan edinilen görüşler doğrultusunda açık ve uzaktan öğretim kapsamında MOOC geliştiren üniversitelere bazı öneriler de sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: MOOC, açık öğretim, uzaktan eğitim

Abstract

Considering as a new phase in the use of Internet in open and distance education Massive Open Online Course (MOOC) and open education are the two main focus of this book edited by Curtis J. Bonk, Mimi Miyoung Lee, Thomas C. Reeves ve Thomas H. Reynolds. This 356-page reference book consists of eight main sections and 29 chapters. Past, present and the future of MOOCs are discussed in the light of the notion of globalization lies in the nature of open education throughout this book prepared with the support and experiences of various organizations from world's different countries. Vision of well-structured MOOCs without compromising openness in education, design and andragogy/pedagogy have potential to prevent the transformation of the reachnes of ICTs to a complexity and disorder is the central theme of the Book. At the end of this review, some suggestions in accordance with opinions from the Book were also presented for universities that use MOOCs within the scope of open and distance education.

Keywords: MOOCs, Open Education, Distance Education

Kaynak Gösterme

Firat, M. (2015). *Dünyada kitlesel açık çevrimiçi dersler ve açık eğitim* [Kitap tanıtımı: *MOOCs and open education around the world* by C. J. Bonk, M. L. Mimi, C. R. Thomas, and T. H. Reynolds (Eds.)]. *AUAd*, 1(3), 108-114.

Giriş

Kitlesel Açık Çevrimiçi Dersler (Massive Open Online Course-MOOC), İnternet'in açık ve uzaktan öğretimde kullanılmasında yeni bir aşama olarak değerlendirilebilir. Önceleri hiper metin ve hiper ortamlarla açık ve uzaktan öğretim katkıda bulunan İnternet, büyük veri, bulut bilişimi, dağıtık depolama, geniş bant ve mobil İnternet ile zengin çoklu ortamları da açık ve uzaktan öğretimin hizmetine sunmuştur. Bu gelişmelere paralel olarak öğrenenin İnternet deneyimlerini zenginleştiren sosyal Web ve semantik Web teknolojileri bir dersin tüm yönleri ve bileşenleriyle İnternet ortamında sunulabileceğini göstermiştir. Böylece kitlesel açık çevrimiçi derslerin önü açılmıştır.

Açık ve uzaktan eğitim ile ilgilenen hemen herkesin bir şekilde duyduğu ve/ya ilgilendiği MOOC'lar bu kitabın temel odaklarından birini oluşturuyor. Kitabın diğer odağı ise dünya genelinde Açık ve Uzaktan Eğitimin yaygınlaşması, daha doğrusu yerleşmesi diyebiliriz. Yaklaşık 400 sayfalık bu başvuru kaynağı sekiz ana bölüm ve 29 bölümden oluşuyor.

Daha kitabın başında connectivist öğrenme yaklaşımının mimarlarından George Siemens Eğitimin Geleceği için MOOC'ların rolünü tartışmaktadır. Burada Siemens, hızla gelişen ve yaygınlaşan e-öğrenme araç ve ortamlarına vurgu yaparak zamanla bu araç ve ortamların karmaşıklığa ve düzensizliğe neden olduğuna dikkat çekmiştir. Bu noktada MOOC'lar gibi nispeten daha iyi yapılandırılmış çerçeve formların ICT'lerin (Information Communication Technologies) sunduğu zenginliklerin karmaşıklık ve düzensizliğe dönüşmesini engelleyebileceği savunulmuştur. Bu nedenle de üniversitelerin, özellikle açık ve uzaktan eğitim hizmetleri sunan üniversitelerin öğretimsel içerik sunumunda yeniden yapılanmaya gitmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca Fred Mulder, açık öğretim kaynaklarına dikkat çekerek herkes için eğitimin önünün açıldığını vurgulamıştır. Kitabın önsöz ile birlikte üç alt bölümden oluşan bu uzun açılışından sonra ana bölümlere geçilmiştir.

Bölümler

Kitabın ana bölümleri; MOOClar ve Açık öğretim: Tarihsel ve Eleştirel Yansımaları, Şimdi ve Gelecek için Açık öğretim Olanakları, MOOC ve açıklık nosyonlarının araştırılması ve değerlendirilmesi, MOOClar ve Açık öğretim kaynakları hakkında düşünceler, Yenilikçi Öğretimsel Kurslar, Programlar ve Modeller, Gelişmekte Olan Ülkelerde MOOClar ve Açık öğretim, Kurumlar için MOOClar ve Açık Öğrenme Seçenekleri, Açık Seçenekler ve Geleceğin İzleri şeklindedir. Kitabın tüm bu bölüm ve başlıklarıyla ulaşılmak istenen 10 temel amacın olduğu belirtilmiştir. Bu amaçlar aşağıda sıralanmıştır.

1. Okuyucuların dünya genelinde geniş bir yelpazede sürdürülen MOOC ve açık öğretim projelerini daha iyi anlamalarına yardımcı olmak.
2. MOOC ve açık öğretim kaynaklarının dünya genelinde öğrenenleri nasıl etkilediğini anlamak.
3. Yoğun olarak tartışılan konu ve eleştirilerin altını çizmek.
4. MOOC ve açık öğretim ile ilgili kısa vadede olanaklar, engeller ve eğilimlere ilişkin önerilerde bulunmak.
5. Özellikle MOOC'lar, enformel öğrenme ve öz-yönelimli öğrenme ile ilgili olduğu için e-öğrenmeyle ilgili bakış açıları, gelecek planları ve vizyonları sağlamak.
6. Dünya genelinde kültürün e-öğrenme ve açık öğretim ile nasıl bir etkileşim içerisinde olduğunu anlamak.
7. MOOC'lar veya açık öğretim kaynaklarının geliştirilmesinde önemli rol alan kişilerin deneyimleri ve hikâyeleriyle bağlantı kurmak.
8. MOOC'lar ile birlikte açık öğretim ve e-öğrenmenin diğer biçimlerini kullanan ülkelerin, kurum ve kuruluşların karşılaştıkları zorlukları ve engelleri anlamak.
9. MOOC'lar ve açık öğretim hareketinde yer alan öğretim elemanları, eğitimciler, araştırmacılar, yöneticiler, hükümet yetkilileri, öğretim tasarımcıları, girişimciler ve danışmanlar gibi kilit oyuncuların vurguladıkları noktaları okuyucuların dikkatine sunmak.
10. MOOC'lar ve açık öğretim ile ilgili sorular, eleştiriler, olanaklar ve fırsatların sadece yerelle sınırlı olmadığını, daha çok küresel konular olduğunu fark etmek. Bu kitapta da dünyanın farklı yerlerinden temsilcilerin vurguladıkları endişeler, hedefler, girişimler, zorluklar, problemler ve başarıların ortak özelliklere sahip olduğu görülmektedir.

Bu inceleme çalışmasında belirtilen 10 temel amaçla uyumlu olarak kitabın her bir bölümünde verilmek istenen ana fikirlere ilişkin özet bilgiler sunulmuştur. Buna göre kitabın ilk bölümünde MOOC'ların tarihsel gelişim süreçleri eleştirel bir bakış açısıyla verilmeye çalışılmıştır. Özellikle yetersiz alt yapı ve atılan yanlış adımlar nedeniyle MOOC'ların kontrolsüz yaygınlaşmasına vurgu yapılmıştır. Bununla birlikte MOOC'ların akademik kolonizasyonla ticaret odaklı bazı kuruluşlar tarafından kullanılması potansiyel riskine dikkat çekilmiştir. Kitabın ikinci bölümünde de MOOC'ların günümüzdeki durumları özetlenip geleceğe ilişkin yapılabilecek kestirimlere yer verilmiştir. Mevcut durumla ilgili olarak MERLOT uygulama örneğiyle birlikte Avusturalya ve Güney Afrika örneklerine

değnilmiştir. Üçüncü bölümde benzer şekilde kavramsal olarak MOOC'ların tartışılması ve açıklık konularına yer verilmiştir. Burada da Open2Study deneyimlerine yer verilmiştir.

MOOC'ların kalite problemi, akreditasyon, pedagoji, model ve tasarımlarına ilişkin kitabın dördüncü ve beşinci bölümlerinde Avrupa, Asya ve Kuzey Avrupa örneklerine yer verilmiştir. Bu örnekler arasında Anadolu Üniversitesi'nin de üyesi olduğu EADTU'nun (European Association of Distance Teaching Universities) OpenupEd girişimi, Georgia Tech Online ve çeşitli Mini-Ekosistem örnekleri incelenmiştir. Ayrıca beşinci bölümde öğrencilerin, öğretmenlerin ve tasarımcıların gözünden MOOC'ların yapısı ve yeterliliği analiz edilmiştir. Altıncı bölümde ise MOOC'ların dünya genelindeki örnek uygulamalarına yer verilmiş ve kapsamlı bir harita ortaya konmuştur. Commonwealth of Learning, Dünya Bankası, Uzak Doğu örnekleri, Filipinler ve Afrika örnekleriyle bu harita zenginleştirilmeye çalışılmıştır.

Dünya genelinde MOOC'ların kullanımı ve gelişimine odaklanılan bu kitabın yedinci bölümünde ticari kuruluşların yarattığı alternatiflere dikkat çekilmiştir. Bu tür kuruluşlar açık ve uzaktan öğretim programlarında yaygın olarak karşılaşılan akreditasyon, sertifika, derecelendirme ve kalite güvencesi gibi problemlerine çözüm önerileri getirme iddiasıyla çıkmaktadır. Bu tür kuruluşlara olarak ALISON'ın sunduğu işyerinde öğrenme ve beceri geliştirme çalışmalarına dikkat çekilmiştir.

Sonuçlar

Kitabın genelinde, açık ve uzaktan öğretimin artık geçtiğimiz yüzyıldan farklı bir anlam taşımaya başladığına dikkat çekilmiştir. Kitapta iki temel noktaya dikkat çekilmiştir. Bunlardan ilki günümüzde açık ve uzaktan öğretimin geçtiğimiz yüzyıldan farklı olarak yükseköğretim ve yetişkin eğitime odaklanması, ikincisi ise Web ve İnternet teknolojilerine sahip olması olarak belirtilmiştir. Bu teknolojiler sayesinde de açık ve uzaktan öğretimin eğitsel olanakları herkese açık yaşamboyu öğrenmeyi destekleyen küresel bir etkiye ulaştığı vurgulanmaktadır.

Kitabın ana temalarından olan MOOC'lar ile ilgili önemli bazı tespitler bulunmaktadır. Geçtiğimiz birkaç yıl içerisinde popülerlik kazanan, New York Times ve The Economist gibi gazetelerde manşet olan MOOC'ların çok kısa bir sürede çeşitlenip yaygınlaştıklarına dikkat çekilmiştir. Ancak MOOC'ların tasarım ve pedagojiden uzak kontrolsüz gelişimi ve ticari çıkar sağlama potansiyeli nedeniyle sıklıkla da eleştiri aldığı söylenebilir. Bununla birlikte iyi yapılandırıldığında MOOC'ların ICT'lerin öğretim için sunduğu zenginliklerin karmaşıklık ve düzensizliğe dönüşmesini engelleyebileceği görüşü öne çıkmıştır.

Öneriler

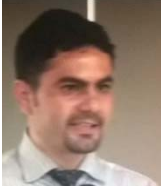
Açık öğretimin kitlesel öğretim misyonuna uygunluğu, günümüz uzaktan eğitim trendinde doğması ve teknoloji destekli yapıları nedeniyle MOOC'lar açık ve uzaktan öğretim gündeminde heyecanla karşılanmıştır. Bu da MOOC'ların dünya genelinde hızla yayılmasına neden olmuştur. Ancak MOOC'ların dünya genelindeki uygulamalarına bakıldığında kimi sadece ders videolarının Web'te yayınlanmasından oluşan amatör yapıların yaygınlaştığı görülmektedir. Bu bağlamda MOOC'larda özellikle dikkat edilmesi gereken iki konudan bahsetmek mümkündür. Bunlardan ilki tasarım, ikincisi ise androgoji/pedagojidir. İlgili alanyazında ve uzaktan eğitim gündeminde sıklıkla tartışıldığı gibi androgoji/pedagoji arka planı güçlü olmayan, sadece ders videosu, e-kitap ve hiper metin içeriği gibi açık öğretim kaynaklarının birlikte verilmesinden oluşan yapıların MOOC olarak değerlendirilmemesi gerektiği düşünülmektedir. Bir dersin öğrenene her yönüyle başarılı bir şekilde sunulması iddiasında olan MOOC'ların hazırlık çalışmaları, içerik ve ortam tasarımı ve planlı yapılandırılması süreçleri kendi içerisinde uzmanlık gerektiren işler olarak değerlendirilmelidir. Bu çerçevede genelde eğitim-öğretim kurumlarının özelden üniversitelerin, özellikle açık ve uzaktan eğitim hizmetleri sunan üniversitelerin, elektronik ortam ve araçlarla öğretimsel içerik sunumunda yeniden yapılanmaya gitmeleri gerektiği düşünülmektedir.

Kaynakça

Bonk, C. J., Lee, M. M., Reeves, T. C., & Reynolds, T. H. (Eds.). (2015). *MOOCs and open education around the world*. London, UK: Routledge.

Yazar Hakkında

Mehmet FIRAT

Dr. Mehmet FIRAT, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanında 2012 yılında doktorasını almıştır. Dr. Mehmet FIRAT, Araştırma Görevlisi olarak girdiği Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Uzaktan Öğretim Bölümü'nde halen Yardımcı Doçent kadrosunda çalışmaktadır. Dr. Mehmet FIRAT'ın akademik ve bilimsel araştırma alanları arasında açık ve uzaktan öğretim, yaşamboyu öğretim, öğretim tasarımı, hiperortam ve çoklu ortamlar, arayüz tasarımı ve öğrenme analitikleri yer almaktadır.

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Yunusemre Kampsü, Eskişehir, Türkiye 26470

Tel (İş): +90 222 3350580 / Ext. 2463

Eposta: mfirat@anadolu.edu.tr

URL: <http://futuredu.net>